

Jméno a příjmení studenta: Martin Mlateček

Název práce: Pod zlým světlem

Martina Mlatečka jsme jako autora mohli poznat poprvé na zimních klauzurách před třemi lety jako studenta tehdejšího Ateliéru kresby. Zaujal nás tehdy rozměrnou, téměř černou kresbou. Divák měl možnost rozeznat pohled do neosobního interiéru a postupně rozeznal i u zdi stojící figuru, celý výjev byl přesvědčivý a intenzivní, působil zneklidňujícím dojmem. V následujících letech jsme poznali Martina jako bytostně nejistého, ale neustále pozitivně překvapujícího kreslíře a malíře. Postupně jsme porozuměli jeho fascinaci opuštěnými prostorami, zálibu ve zšeřelých pohledech do degradujících interiérů, kde jsme znejistění, co je skutečnost a co je tušený přelud. Jeho práce vyvolávaly pocity odcizení, samoty, existenční úzkosti. Tma je motiv, který ho doprovází už delší dobu a který zkouší řešit různými způsoby (jedním z nápadů na diplomku byla prostorová koule, do které se měl divák uzavřít pro intenzivní zážitek tmy).

Martin se vyjadřuje precizní, čistou kresbou i malbou. Zvolený motiv dokáže oprostit od detailů, aniž by výsledek pozbyl intenzity a autentického vyznění. Pokud se v jeho pracech objeví figura, vyvolává někdy bázeň nebo soucit, jindy zneklidňující dojem.

V posledních semestrech po určitém osobním i uměleckém tápání přišel s východiskem, které je pro něj svým způsobem osvobozující, ale zároveň si zachovává naléhavost a kvalitu předchozích sebevyjádření. Důsledně a intenzivně se začal věnovat nočním plenérovým malbám. Podstatné je, že se vždy jedná o lokality pražských ulic, jeho sféra se postupně rozšířila ze Žižkova i na Smíchov, Dejvice a další místa. Martin si nevybírá atraktivní nebo turisticky exponované lokace, spíše volí liminální prostory pod betonovými nosníky, opuštěná dětská hřiště, boční ulice se zaparkovanými auty, obyčejná, ale pro obyvatele Prahy důvěrně známá místa.

Pro Martinovu práci je zásadní motiv (snad i záměrně tematizované) *nepřítomnosti*.

Oproštěnost od chodců a obyvatel, opuštěné dětské hřiště. Zároveň záměrná střídmost výrazu: Martin se vyjadřuje věcně a přímočaře, jeho způsob malby je poctivý, prostý, bez efektů a stylizace.

Náměty nočního města mohou snadno vyznít romanticky až sentimentálně, Martinovi se ale daří čelit této nástraze i díky výběru velmi nehostinných, vyprázdněných míst. Praha v jeho podání se velmi liší od Prahy Schikanedera, i když jistá paralela by se tu dala vysledovat.

Významnou roli pochopitelně hraje selektivní nepřítomnost světla, Martin vědomě zachycuje Pražské ulice v období, kdy je pouliční osvětlení s charakteristickým teplým odstínem postupně v některých lokalitách nahrazováno namodralým a chladným LED svícením, světla z různých zdrojů se mísí a odráží od kapot aut.

Autentičnost byla již zmíněna víckrát; pro Martinovu práci je zásadní reálná odžitá zkušenost, pobyt na nočních ulicích se stojanem, paletou a barvami, což přináší množství příběhů, nečekaná a ne vždy přívětivá setkání s nočními chodci, útrap v podobě nedostatku spánku, deště nebo sněhu, zároveň určitého osvobození v dobrovolné samotě.

Martinův přístup je blízký např. malíři Tomášovi Honzovi. Pro Honze je však typický více romantizující pohled, jeho výjevy jsou převážně přírodní, lesní. U Mlatečka se naopak samovolně objevuje sociální téma, spojené s životem na ulici v zastrčených lokalitách, liminálních prostorech. Ty jsou až na výjimky na obrazech prázdné a opuštěné, přesto zde cítíme přítomnost nedobrovolných obyvatel ulice, různých dobrodruhů nebo uživatelů drog.

Součástí práce je audionahrávka s osobním komentářem, popisem žité zkušenosti z nočních plenérů na ulici. V Martinových přirozených spontánních popisech se teprve tušení noční chodci zhmotňují. Autor na osobní úrovni zprostředkovává popisy bizarních, tragických i potenciálně nebezpečných figur, ale i praktické zkušenosti se zacházením s rozměrnými malbami v nepříznivých podmínkách.

Martin má vyprávěcí talent, audionahrávka je zároveň určitým experimentem.

Problematika, jak zacházet s výraznými narativy, které se v souvislosti s jeho prací spontánně vynořují, je stále otevřená, je možné, že se časem objeví i další způsoby, jak s nimi naložit. Je důležité, že autor představuje mluvené slovo tak, aby zůstalo doplňkem, neubíralo pozornost samotným malbám.

Na starších malbách a kresbách Martina Mlatečka se někdy objevují smyšlené bytosti, zneklidňující přeludy, které jsme vytušili v šeru. Je velmi zajímavé vnímat, jak se v diplomové práci tyto figury a monstra proměnily na reálné noční obyvatele, mnohem syrovější ve své přímočarosti, reálnosti.

Nabízelo by se srovnání s jinými umělci a umělkyněmi, kteří se zabývají problematikou lidí bez domova a sociálně vyloučenými lokalitami (v poslední době např. disertační práce Epose 257). Důležité je ale podotknout, že Martinova pozice vzhledem k obyvatelům noční Prahy zůstává bez jasného stanoviska, udržuje si distanci a vlastní uzavřenou pozici.

Sociální apel nebo aktivismus Mlatečkovi není vlastní; Důležitý je pro něj především čas, strávený v noci samotnou plenérovou malbou, zacházení s barvami v šeru, překonávání potíží na základě předem daných omezení, osobní intenzivní prožitek. Formální vlastnosti vzniklých maleb následně nevyhnutelně vnímáme skrze tyto okolnosti.

Emocionální intenzita Mlatečkových starších prací někdy vycházela z osamocení, dobrodružných, adrenalinových výprav do opuštěných budov, ze zvláštní potřeby zažívat samotu v nebezpečí. Zdá se, že tato touha se projevuje i v nových pracích. Martinova metoda práce do určité míry vyvolává asociace s romantickými tvůrci, kteří opouštěli pohodlí a vydávali se do nebezpečných míst.

Je možné, že intenzivní zkušenost tohoto druhu pro diplomanta spontánně otevře další cesty k vnímání společensko-politických kontextů, sociálního vyloučení nebo života na ulici. Autor nyní zůstává především zvědavým a velmi soustředěným pozorovatelem, vizuálním svědkem zobrazovaných míst, jež vyhledává, nezkrášleným způsobem popisuje a precizním malířským rukopisem dokumentuje.

Návrh hodnocení: 1

Alice Nikitinová
Matěj Smetana

